עין משפט
נר מצוה

נט
א ב ג מיי' פ"ז מה' בית הבחי' ה"ס סמ"ג עשין שם טוש"ע או"ח סי' ג' ס"ה

ס
ד מיי' פ"ה מה' דעות ה"ו

סא
ה מיי' שם טוש"ע שם ס"י

סב
ו מיי' פ"ז מה' בית הבחירה ה"כ סמ"ג עשין קס

סג
ז מיי' פ"ד מה' תענית הט"ו

אלא מכאן לעשות ממנה מלוה: הי דא חובתה עבדית. הגידו לי איזו עבירה עשיתי ואעשה מלוה כנגדה וכולן להתרצות ולהתגדל בהן: ומצאת את לבבו. שתי לבות שאף יצה"ר שלו החזירוהו לטוב: והפסיד עמו וכרות עמו הברית וגו'. כצ"ל וכן הוא בסוטה הילה"ר עשה פשרה ושלום עמו ודרש וכרות עמו הברית אדלעיל ומצאת את לבבו וגו' ואע"פ דפשטיה דקרא על הקב"ה נאמר שכרת עם אברהם: אבל דוד לא היה יכול לעמוד בו. כלומר לעשות שלום עמו והרגו כפה אותו לעשות רצון בוראו: הוה מיתדון קומי. היה נידון לפניו: רחתת. הגיע עונתה של ק"ש והתחיל לקרות ושחק: או חרש. או מכשף אתה לעשות כישוף ביסורין שלא תרגיש בהן דהן הדברים שאתה מדבר ושוחק אתה או מבעט ביסורין אתה באלו הדברים ומשחק להכעיסני: רחמתיה וכו'. אלו שני הדברים קיימתי אבל השלישי עדיין לא בא לידי לקיימו ועכשיו שבא לידי וג"כ הגיע זמן ק"ש ולא עברתי מלקיים גם ובכל נפשי ובשביל כך אני קורא ק"ש ושמח בחלקי שנפל לי לקיים הדבר בעונתו: אותו ואת תורתו. לירא מן התורה ולומדיה בכלל: פיסקא לא יקל אדם את ראשו וכו'. תני המטיל מים וכו' כלומר אפי' לצד צפון שביהודה ומפני שירושלים בצפונה של ארץ יהודה היא הלכך במטיל מים לא חששו להפוך פניו לצד צפון אבל המיסך את רגליו לא יגלה עצמו כנגד צפון שהיא כנגד ירושלים אלא הופך פניו שיהא פירועו כנגד דרום: הדא דאמר מתניתא. הא דשנינו בהך ברייתא היינו דוקא אם מן הצופים ולפנים והוא מקום שיכולין לראות משם הר הבית ומשם והלאה אין יכולין לראותו: תני. אידך המיסך את רגליו ביהודה: אלא לצדדים. צפון ודרום: בשעת המקדש. שנו: תני. בתוספתא פ"ו: שמור רגלך. שלא יהיה אבק עליהם: מה אם נעילה. נעילת מנעל: תני. תוספתא שם: וקבל כתיב. כלפי מעלה שהסכימו בב"ד של מעלה: אף המעשרות. בבית שני שמעצמן קבלו עליהן כדתנינן לקמן פ"ג דדמאי והסכימו בב"ד שלמעלה שנא' הביאו את כל המעשר וגו': דבר שאי אפשר לו לומר דיי. שאין בו למותרות בעיני המקבלין והוא ברכה של רוב גשמים ולפיכך דריש רב עד שיבלו שפתותיכם וכו' וזהו תוספת ברכה וכל כך הרבה עד שיאמרו דיינו ברכות והובא זה לקמן בפ"ג דתענית בהלכה ז' ודריש מכאן שאין מתפללין על
רוב

מסורת הש"ס
ברכות סא:
פסחים כב.

תורה אור

מצוה פרוש אדע חובתי ואעשה הי דא חובתה עבדית דאעבד מצוה כוותה פרוש יראה כאיוב פרוש אהבה כאברהם אין לך חביב מכולם אלא פרוש אהבה כאברהם. אברהם אבינו עשה יצר הרע טוב דכתיב °ומצאת את לבבו נאמן לפניך (נחמיה ט). אמר רבי אחא והפסיד אלא °וכרות עמו הברית (שם) והחסד וגומר. אבל דוד לא היה יכול לעמוד בו והרגו בלבבו. מאי טעמא °ולבי חלל בקרבי (תהלים קט) *רבי עקיבא הוה קיים מיתדון קומי טונוסטרופוס הרשע. רחתת ענתה דקרית שמע. שרי קרי קרית שמע וגחך אמר ליה סבא אי חרש את אי מבעט ביסורין את. אמר ליה תיפח רוחיה דההוא גברא. לא חרש אנא ולא מבעט ביסורין אנא. אלא כל יומי קריתי פסוק זה והייתי מצטער ואומר אימתי יבואו שלשתן לידי. °ואהבת את (דברים ו) ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך. רחמתיה בכל לבי ורחמתיה בכל ממוני. ובכל נפשי לא הוה בדיק לי וכדון דמטת בכל נפשי והגיעה זמן קרית שמע ולא אפלגא דעתי. לפום כן אנא קרי וגחך לא הספיק לומר עד שפרחה נשמתו *נחמיה עימסוני שימש את רבי עקיבא עשרים ושתים שנה ולמדו אתים וגמים ריבויין. אכין ורקין מיעוטין אמר ליה מהו הוא ההן דכתיב °את ה' אלהיך תירא אמר ליה אותו ואת תורתו: (שם) פיסקא לא יקל אדם את ראשו וכו' א תני המטיל מים הרי זה הופך פניו כלפי צפון. המיסך את רגליו הרי זה הופך פניו כלפי דרום אמר רבי יוסי בי רבי בון *הדא דאמר מתניתא מן הצופים ולפנים. רבי עקיבה אומר בכל מקום. ובלבד במקום שאין שם כותל ב תני המיסך את רגליו לא יתן פניו למזרח ואחוריו למערב אלא לצדדין ר' יהודה אומר בשעת המקדש רבי יוסי אומר מן הצופים ולפנים. רבי עקיבה אומר ג בכל מקום ובלבד במקום שאין בו כותל. ד *אמר רבי עקיבה נכנסתי אחר רבי יהושע לראות המעשה אמר לו מה ראיתה אמר להן ראיתיו יושב וצידו כלפי מערב ולא פירע עד שישב ולא ישב עד ששיפשף ה ולא קינח בימין אלא בשמאל. אף שמעון בן עזאי היה אומר כן נכנסתי אחר רבי עקיבה לראות את המעשה אמר לו מה ראיתה וכו'. *תני ו לא יכנס אדם בהר הבית במנעלו ובאבק שעל רגליו ומעותיו צרורין בסדינו ואפונדתו עליו מבחוץ. מה טעם °שמור רגליך באשר תלך אל בית האלהים (קהלת ד). רבי יוסי בר יהודה אומר הרי הוא אומר °ויבא עד לפני שער המלך כי אין לבא אל שער המלך (אסתר ד) בלבוש שק. אמר לפני ליחה סרוחה כן. על אחת כמה וכמה לפני שער המקום. לא יעשנו קפנדריא ורקיקה מקל וחומר. מה אם נעילה שהוא של כבוד את אומר אסור. רקיקה שהוא של בזיון לא כל שכן. *תני לא היו עונין אמן בבית המקדש מהו היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד מניין ז שלא היו עונין אמן במקדש תלמוד לומר °קומו וברכו את ה' וגו' (נחמיה ט) מניין על כל ברכה וברכה ת"ל °ומרומם על כל ברכה ותהילה (שם). אמר ר' יהושע דרומיא *שלשה דברים גזרו בית דין של מטה והסכים בית דין של מעלה עמהן. ואילו הן חרמה של יריחו ומגילת אסתר ושאילת שלום בשם. חרמה של יריחו °חטא ישראל (יהושע ז). ולא יהושע גזר. אלא מלמד שהסכימו בית דין של מעלה עמהן. מגילת אסתר °קיימו וקבלו וגו' (אסתר י). רב אמר וקבל כתיב מלמד שהסכימו. ושאילת שלום בשם. °והנה בועז בא מבית לחם (רות ב) ומנין שהסכימו בית דין של מעלה עמהן תלמוד לומר °וירא אליו מלאך ה' ויאמר אליו ה' עמך גבור החיל (שופטים ו). רבי אבון בשם רבי יהושע בן לוי אף המעשרות. שנאמר °הביאו את כל המעשר וגו' (מלאכי ג). מהו עד בלי די רבי יוסי בר שמעון בר בא בשם ר' יוחנן דבר שאי אפשר לו לומר דיי הוא ברכה. ר' ברכיה ור' חלבו ירב אבא בר עילאי
בשם

ע' תוס' ברכות ס"א. ד"ה ור"פ
ברכות סב.
תוספתא פ"ו ברכות סב:
ברכות סג. וש"נ
מכות כג: בשינוי

מראה הפנים

המיסך את רגליו ה"ז הופך פניו כלפי דרום. למאי דפרישית בפנים דאפירועו קפיד וא"כ כנגד ירושלים איירי והלכך צריך שיהא פירועו לצד אחר ולא כנגד ירושלים והיינו דהופך פניו לצפון שיהא פירועו כנגד דרום וכב"י סי' ג' הביא לזה ופי' בענין אחר ונראה דס"ט דהשמיטו הפוסקים להא משום דהאידך ברייתא פליג עלה דקתני לא יתן פניו למזרח וכו' וכלומר דה"ה איפכא לא אלא דוקא לצדדין והיינו צפון ודרום ובהכי אתיא כהך ברייתא דתני התם וביהודה וגם דהמסקנא כר"ע דאוסר בכל מקום ואפי' בח"ל במקום שאין בו מחילות וכדכתבו התוס' והרא"ש ז"ל להא דמכיים כאן ובלבד במקום שאין בו כותל ובהאי עובדא דר"ע דלקמן דקאמר יושב וצידו כלפי מערב והייט שלא היה נפנה מזרח ומערב אלא צפון ודרום וכדקאמר התם והוי צידו כלפי מערב:
רבי

פירוש מבעל ספר חרדים

זו ואעשנה כנגד העבירות או תועלת: הי דא חובתא וכו'. כמנע מעשות עבירה כדי שלא יצטרך לעשות מצוה כמותה: והפסיד. כלומר יכול שהפסיד שכרו כיון שאין היצר דוחקו לחטוא כימות המשיח שיבטל יצה"ר ולא יהיה שכר ושום ת"ל וכרות שעמו ה' וכרת לו ברית אהבה על ככה כיון שהוא ביטלו בחכמתו אבל לעתיד ה' יבטלנו כדאיתא בבבלי ס"ק דע"ז: ענתא וכו'. הגיע עונת ק"ש בעוד שהיה נידון: וגחך. שמח ושחק: חרש. כמו חרש שוטה וקטן שאין להם דעת: ולא אפלגא דעתי. לא הסחתי דעתי מאהבתו אף עתה שנוטל נפשו ואני מייחדו בק"ש: לא הספיק לומר בספרים: פסקא. תני המטיל מים וכו' תנא דברייתא דלקמן ס"ל דפניו למזרח (או) (ואחוריו) למערב אסור משום דשכינה במערב אבל אחוריו לדרום אין קפידא ודוקא מיסך רגליו דמאים טפי אבל מטיל מים אין קפידא והא תנא פליג עליה בתרתי דס"ל דכין במטיל מים כין במיסך רגליו אסור ליתן (פניו) אחוריו למזרח או למערב ואפילו לצפון או לדרום יש לחלק דמטיל מים דאינו מגלה מאחוריו הופך פניו לצפון אבל מיסך רגליו שמגלה מאחוריו טפח ומאים טפי יהיו לצפון ופניו לדרום שהוא ימין העולם ויש לנהוג כבוד לימין ואף על פי שמגלה טפחיים מפני קילות טפי מאים טפח מאחוריו מטפחיים דלפניו: א"ר יוסי וכו'. ר' עקיבא וכו' לא גרסינן לה הכא ואגב שיטפא דלקמן נכתבה כאן ואי גרסינן ג' תנאים כדלקמן צריך לגרום רבי יהודה ורבי יוסי ור' עקיבא ולא ר' יוסי בר בון שהוא אמורא: תני וכו'. כמו תניא אידך בבבלי והיא חולקת עם הראשונה כדפרישית: אלא לצדדין. אבל אין קפידא אי פניו לצפון או לדרום וכן דעת הבבלי: מן הצופים ולפנים. פירש"י מקום שיכולין לראות משם הר הבית ומשם והלאה אין יכולין לראותו: ר' עקיבא וכו' מפרש בבבלי אפי' בחוצה לארץ: מקום שאין בו כותל. כלומר בשדה אבל בבית הכסא שבבית אין קפידא כן פי' הרא"ש ורשב"א והתוס' ופי' ירושלמי זה שכנתי מספר ב"י סימן ג' אורח חיים ופסקו כל הפוסקים כר' עקיבא: קבל כתיב. וקאי אהקב"ה וקרינן אקבלו היינו בית דינו שבשמים: אף המעשרות. הכוונה בהם לה' אע"פ שבשאר מצות נאסר דכתיב לא תנסו את ה': הביאו את [כל] המעשר ובחנוני נא בזאת אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די. ומדכתיב ובחנוני נראה שרצה הקב"ה כלכם שרוצים לנותנו בזה שיגליתו ויעבירו בשביאם המעשר כאשר כתב בתורה ואיש אשר יתן לכהן לו יהיה. כלומר יהיה לו שפע ברכות כדכתב רש"י שם והסכים עמהן ה' ואמר ובחנוני נא בזאת: אי אפשר לומר די. דהיינו הסיפוק כי אם היתה מעט על
הסיסוה

שנויי נוסחאות (שו"א) **ואעשה** בד"ו **ואעשנה**. (שו"ב) **דאעבד** בד"ו **דא עביד**. (שו"ז) **והחסד** במקרא ליתא. (שו"ט) **מונוסטרופוס** בכי"ל **טונסרופוס**. (שו"י) **רחתת** בכי"ל **ואתה**. **קרי ק ש** בכי"ל ליתא. (שוי"ח) **בדיק** בד"ו **בדיקה**. (שוי"ט) **והגיעה זמן ק ש ולא אפלגא דעתי** בכי"ל **ואת׳. ענתה דק'ש ולא אפלגית עליה**. (שול"ד) **באשר תלך** בד"ו וכ"ס במקרא. (שו"ז) **שהוא של כבוד** בד"ו **שהיא של כבוד**. **רקיקה שהוא** בד"ו **רקיקה שהיא**. (שו"ס) **וברכו** במקרא **ברכו**. (שומ"ב) **קיימו** במקרא **קימו** (אסתר ט'). (שומ"ג) **שהסכימו ושאילת** בכי"ל **שהסכימו ב.ד של מעלן עמהם ושאילת**. (שומ"ה) **ר' יוסי בר** בכי"ל ליתא.

חדושי רד"א

ר"ע הוה קיים מיתדן קומי טורנוסרופוס כו'. נ"ב בבבלי מס' נדרים דף נ' ע"ב קחשיב לי' מן ה' דברים דאיעתר ר"ע חד מינייהו מן אשתו של טורנוסרופוס הרשע שנסבה והכניסה לו ממון הרבה. ועי' במס' ע"ז דף כ' ע"א ר"ע ראה אשת טורנוסרופוס הרשע רק שחק ובכה כו' שחק דעתידה להתגיירה ונסיב לה. וצריך לומר דתרי טורנוסרופוס הוו. ועי' בר"ן מס' נדרים בדף הנ"ל וברש"י שכתב שהי' ר"ע מקפחו בקרא בפני קיסר. משמע דטורנוסרופוס הרשע שנשא ר"ע לאשתו לא הי' קיסר. ועי' במס' ברכות בבלי דף ס"א ע"ב.

חתם סופר

חרמה של יריחו. חטא ישראל וכו' אלא מלמד שהסכימו ב"ד של מעלה. בבבלי שלשי מכות לא קחשיב האי דעכן מאותן שהסכים ב"ד שלמעלה לשלמטה. ונראה דתליא בפלוגתא דרב שילא ורב סנהדרין מ"ד ע"א דכתיב קום לך ודרש ר' שילא שהרחיק ס' מיל ורב דרש על שגרם איסורו של יריחו ע"ש פרש"י שלא היה לו לאסור עליהם ביזת יריחו א"כ הקב"ה על"ל ואי כ"ד דחרם לאו דאורייתא ורק הכא הקב"ה הסכים על ידו א"כ הקב"ה גרם שלא היה לו להסכים. אע"כ שחרם הוא דאורייתא מהאי קרא כנ"ע והלכה כרב. ועי' בשו"ת חתם סופר או"ח סי' ק"מ ד"ה ומאי:

כבר לארן

א"ר אחא והפסיד עמו שנא' וכרות וכו' כצ"ע (א"ה מיד"א כן הגיה הרב יפ"מ ויש לקיים הגירסא שלפנינו כמ"ש בראש דוד (פ' לך לך ע"ש): **מתדיין קומי טורנוסרופוס** תוס' סוטה פ"ה דף ל"א: